

Agenda – Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Hybrid – Ystafell Bwyllgora 5 Tŷ Hywel a Robert Donovan
fideogynadledda drwy Zoom Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mercher, 21 Mehefin 2023 0300 200 6565
SeneddEconomi@senedd.cymru
Amser: 09.30

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–12.00)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau
(09.30)

2 Papurau i'w nodi
(09.30)

2.1 Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol: Y Bil Ardrethu Annomestig
(Tudalen 1)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol at Gadeirydd y Pwyllgor
Cyllid – 2 Mehefin 2023

2.2 Bridwyr Hadau Indrawn Porthiant
(Tudalen 2)

Dogfennau atodol:

Llythyr at y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd – 5
Mehefin 2023

2.3 Gorchymyn Bwrdd Datblygu Amaethyddiaeth a Garddwriaeth (Diwygio) 2023

(Tudalen 3)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd – 7 Mehefin 2023

2.4 Cyfarfod o'r Fforwm Gweinidogol ar gyfer Masnach – 23 Mai 2023

(Tudalennau 4 – 5)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Weinidog yr Economi – 7 Mehefin 2023

2.5 Y Gronfa Ffyniant Gyffredin a Chronfa Ffyniant Bro y DU

(Tudalennau 6 – 12)

Dogfennau atodol:

Llythyr oddi wrth Dehenna Davison AS, Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol dros Ffyniant Bro – 13 Mehefin 2023 [Saesneg yn unig]

2.6 Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol: Y Bil Diogelu Data a Gwybodaeth Ddigidol (Rhif 2)

(Tudalennau 13 – 17)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Prif Weinidog at Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad – 14 Mehefin 2023

2.7 Ymchwiliad y Pwyllgor i gyllid datblygu rhanbarthol wedi'r UE

(Tudalennau 18 – 22)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Gyngres yr Undebau Llafur (TUC) Cymru – 16 Mehefin 2023
[Saesneg yn unig]

3 Craffu Cyffredinol ar Waith y Gweinidog: Gweinidog yr Economi

(09.30–10.40)

(Tudalennau 23 – 43)

Vaughan Gething AS, Gweinidog yr Economi

Andrew Gwatkin, Cyfarwyddwr Cysylltiadau Rhyngwladol a Masnach,
Llywodraeth Cymru

Duncan Hamer, Cyfarwyddwr Gweithrediadau, Busnes a Rhanbarthau,
Llywodraeth Cymru

Peter Ryland, Cyfarwyddwr, Buddsoddi Rhanbarthol a Ffiniau, Llywodraeth
Cymru

Dogfennau atodol:

Papurau – Llywodraeth Cymru

Papur briffio gan Ymchwil y Senedd

Egwyl (10.40–10.50)

4 Craffu Cyffredinol ar Waith y Gweinidog: Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

(10.50–12.00)

(Tudalennau 44 – 70)

Lesley Griffiths AS, y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r
Trefnydd

Gian Marco Currado, Cyfarwyddwr – Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru

Richard Irvine, Prif Swyddog Milfeddygol, Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Papurau – Llywodraeth Cymru

Papur briffio gan Ymchwil y Senedd

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

(12.00)

Preifat (12.00–12.20)

6 Trafod tystiolaeth yn dilyn y cyfarfod

(12.00–12.05)

7 Ariannu ar ôl gadael yr UE: trafod y prif faterion

(12.05–12.20)

Papur i ddilyn

Ein cyf/Our ref: MA/RE/0660/23

Peredur Owen Griffiths AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN
SeneddCyllid@senedd.cymru
Swyddfa.breifat@senedd.cymru

02 Mehefin 2023

Annwyl Peredur,

Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Ardrethu Annomestig

Rwy'n ysgrifennu mewn ymateb i'ch llythyr dyddiedig 26 Mai ynghylch ystyriaeth y Pwyllgor Cyllid o'r Memorandwm ar y Bil Ardrethu Annomestig (y Bil). Nodaf fod eich sylwadau'n adlewyrchu'r cwestiynau a ofynnwyd gan y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad yn ei lythyr dyddiedig 18 Mai. Ers hynny, rwyf wedi ysgrifennu i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad i ateb y cwestiynau hynny. Cafodd y Pwyllgor Cyllid (ymhlith eraill) gopi o'm hymateb.

Byddaf yn anfon copi o'r llythyr hwn at y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad, ac at y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai, Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig, a'r a'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. **Tudalen y pecyn 1** Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Eitem 2.2

**Pwyllgor yr Economi,
Masnach a Materion Gwledig**

**Economy, Trade and
Rural Affairs Committee**

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddEconomi
0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddEconomy@senedd.wales
senedd.wales/SeneddEconomy
0300 200 6565

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a
Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

5 Mehefin 2023

Bridwyr Hadau Indrawn Porthiant

Annwyl Lesley,

Ysgrifennaf fel Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig i dynnu eich sylw at y llythyr a ddaeth i law gan gynrychiolydd bridwyr hadau indrawn porthiant.

Mae'r llythyr yn codi pryderon am yr effaith ar ffermwyr Cymru yn sgil newid i'r trefniadau mewnforio ar gyfer hadau indrawn porthiant, newidiadau a fydd yn dod i rym ddiwedd 2023. Nodaf hefyd fod y mater hwn wedi'i godi gyda'i aelodau gan undeb ffermio [NFU Cymru](#).

Bydd llythyr Dr Julian Little yn cael ei nodi yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 8 Mehefin. Byddwn yn ddiolchgar pe gallech roi gwybod i'r Pwyllgor am safbwynt Llywodraeth Cymru ar y mater hwn, gan gynnwys eich ymateb i'r atebion amgen arfaethedig a amlinellir yn y llythyr, ac a ydych wedi cael trafodaethau â'r Adran Bwyd a Materion Gwledig ynglŷn â'r mater.

Cofion cynnes,

Paul Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg

**Senedd Cymru
Welsh Parliament**

Tudalen y pecyn 2

Ein cyf/Our ref: LG/1347/23

Paul Davies AS
Cadeirydd
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

SeneddEconomi@senedd.cymru

7 Mehefin 2023

Annwyl Paul,

Yn dilyn fy llythyr dyddiedig 26 Mai 2023, ysgrifennaf atoch i'ch hysbysu fy mod wedi [rhoi cymeradwyaeth](#) ar gyfer Gorchymyn Bwrdd Datblygu Amaethyddiaeth a Garddwriaeth (Diwygio) 2023, ac mae'r Gorchymyn wedi cael ei osod yn Senedd y DU. Bydd y Gorchymyn yn gwneud newidiadau i Orchymyn Bwrdd Datblygu Amaethyddiaeth a Garddwriaeth 2008 (Gorchymyn AHDB).

Sefydlwyd y Bwrdd Datblygu Amaethyddiaeth a Garddwriaeth drwy Orchymyn 2008, o dan bwerau yn Neddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006 (Deddf NERC).

Mae Gorchymyn 2023 yn diwygio Gorchymyn 2008, ac mae'n cael ei wneud gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adrannau 87, 88 a 97(1) o Ddeddf NERC, a pharagraff 6(a) o Atodlen 8 a pharagraffau 5 ac 8 o Atodlen 10 i'r Ddeddf honno, gyda chymeradwyaeth Gweinidogion Cymru.

Cofion,

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ein cyf/Our ref DC/VG/00469/23

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach
a Materion Gwledig
SeneddEconomi@senedd.cymru

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth,
Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
SeneddDCC@senedd.cymru

7 Mehefin 2023

Annwyl Paul, Huw

Rwy'n ysgrifennu'n unol â'r cytundeb cysylltiadau rhyngsefydliadol, er mwyn rhoi gwybod ichi fy mod wedi mynd i'r Fforwm Gweinidogol ar gyfer Masnach ar 23 Mai.

Roedd y canlynol yn bresennol yn y cyfarfod: Nigel Huddleston, Y Gweinidog Gwladol yn yr Adran Busnes a Masnach; Richard Lohead, Gweinidog yr Alban dros Fusnesau Bach, Masnach ac Arloesi a James Davies, Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol, Swyddfa Cymru. Bydd cyd-hysbysiad ynghylch y cyfarfod yn cael ei gyhoeddi maes o law.

Yn y fforwm, fe wnaethom drafod yr wybodaeth ddiweddaraf am y trafodaethau ynghylch y Cytundeb Masnach Rydd gydag India a Chanada yn ogystal â'r Memoranda Cyd-ddealltwriaeth rhwng y DU a nifer o daleithiau Unol Daleithiau America, y mae rhai ohonynt wedi eu cwblhau, a rhai ohonynt yn dal i gael eu trafod.

Nododd y Gweinidog Huddleston y byddai'n trefnu bod y strwythur adrannol newydd a chyfrifoldebau gweinidogol dros yr Adran Busnes a Masnach yn cael eu rhannu â'r Llywodraethau Datganoledig, a gallaf sicrhau bod hyn yn cael ei rannu â chi petai o ddefnydd ichi.

Rhoddodd y cyfarfod gyfle imi gyfleu ein barn ar y trafodaethau presennol gydag India a Chanada. Fe wnes i barhau i bwysleisio ein safbwynt bod yn rhaid i unrhyw gytundeb masnach gefnogi ein hamcanion polisi ehangach, gan gynnwys mewn meysydd fel yr amgylchedd a llafur. Rwyf wastad wedi bod yn glir na ddylai unrhyw gytundeb masnach danseilio'r safonau uchel sydd gennym yma yng Nghymru.

O ran India a Chanada, fe ailadroddais ein barn, sef ein bod yn deall ei bod yn debygol y bydd cyfaddawdu mewn unrhyw gytundeb, ond y dylai Llywodraeth y DU sicrhau na ddylai unrhyw fynediad at y farchnad y cytunir arnynt ar gyfer y cytundebau hyn effeithio ar sectorau pwysig yng Nghymru, megis amaethyddiaeth a dur.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

YPCCGB@llyw.cymru PSCGMET@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 4
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Byddaf yn ysgrifennu atoch eto i roi gwybod ichi am ddyddiad y cyfarfod nesaf.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive style with a distinct dot over the 'i' in "Gething".

Vaughan Gething AS/MS

Gweinidog yr Economi
Minister for Economy

Eitem 2.5

Department for Levelling Up,
Housing & Communities

Dehenna Davison MP

*Parliamentary-Under Secretary of State for
Levelling Up*

**Department for Levelling Up, Housing
and Communities**

4th Floor, Fry Building
2 Marsham Street
London SW1P 4DF

Paul Davies MS
Chair of the Economy, Trade, and Rural Affairs Committee
Welsh Parliament
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN

Annwyl Paul,

Thank you for your letter of 11th May 2023 and for the Senedd's continued interest in how the UK Shared Prosperity Fund (UKSPF) and the Levelling Up Fund (LUF) are benefiting the people and communities of Wales.

As noted in my previous letter, I am regrettably unable to appear before the Committee to give evidence. I am happy to provide your committee with further information in writing and this letter aims to respond to each of the questions set out by your Clerk.

Before we get into the detail of the UK Government's response, I would like to emphasise that whilst UK Government Ministers are formally scrutinised by the UK Parliament, we have already demonstrated our willingness to provide information to the Senedd in supporting its work. This includes oral evidence provided to the Senedd's Finance Committee by the former Secretary of State for Wales and the former Parliamentary Under-Secretary of State for Wales. The Secretary of State for Levelling Up, Housing and Communities and the Secretary of State for Wales have also submitted written responses to a report into post-EU funding in Wales published by the same committee.

I would therefore like to highlight that in drawing together the information for your committee, officials identified numerous topics and lines of questioning consistent with those raised previously by the Senedd's Finance Committee as part of its enquiry from October 2022 into post-EU funding in Wales. Where duplication has arisen, and for the purposes of consistency, I would refer you to the response provided by UK Government to the recommendations of that report which is available [online](#).

Once again, thank you for your letter and for the continued work of your Committee and Members of the Senedd. Diolch yn fawr iawn.

With every good wish | Gyda phob dymuniad da,

A handwritten signature in black ink that reads "Dehenna". The script is cursive and fluid, with the first letter 'D' being particularly large and stylized.

DEHENNA DAVISON MP

Response to questions set out by the Senedd's Committee for Economy, Trade and Rural Affairs

1. How does the funding that Wales receives from the Shared Prosperity Fund and the tail-off of remaining EU Structural Funds compare to the level of funding that Wales received through Structural Funds while the UK was a member of the EU and any potential funding that could have been received through the next Structural Funds programme?

UK Government Ministers have provided significant evidence to a report undertaken by the Senedd Finance Committee on this question, which is available online [here](#) (notably the response to Recommendation 15).

The UK Government is not in a position to supply information relating to potential funding that Wales received through EU Structural Funds while the UK was a member of the EU and any potential funding that could have been received through the next Structural Funds programme. This is potentially a matter for the Welsh Government to consider in relation to the role of the Welsh European Funding Office (WEFO).

2. How has the UK Government targeted funding to ensure that the Shared Prosperity Fund and Levelling Up Fund target those areas of Wales in greatest need?

Full details on the methodology for allocating funding through the UK Shared Prosperity Fund (UKSPF) have been published on gov.uk. The funding methodology for UKSPF has been adapted specifically to the needs of Wales based on conversations held with the Welsh Government during the development phase of the fund. The methodology utilises Wales-specific data including the Welsh Index of Multiple Deprivation. We are content that the resulting allocations for UKSPF are fair and strike an appropriate balance between need and population to proportionately support areas across the whole of Wales.

In relation to the Levelling Up Fund (LUF), all local authorities have been categorised by level of deprivation using [the index of priority places](#). The index measures places' need for investment within the scope of the fund's investment priorities which include economic recovery and growth, improved transport connectivity and regeneration. Across both rounds of the LUF, 95% of funding in Wales has gone to places in the priority one category, totalling over £312m of investment. To date, Wales is the most successful part of the UK under the LUF, with funding of £104 per head, as outlined in the analysis published on gov.uk. This capital investment will benefit people across Wales by spreading opportunity and breathing new life into historically overlooked areas.

3. How do the geographical spread of allocations that are made to areas through the Shared Prosperity Fund compare to Structural Funds?

As outlined above, the UK Government has provided its rationale and methodology for geographical spread of allocations through UKSPF. The UK Government is not in a position to supply information relating to geographical spread of allocations through the EU Structural Funds. This is potentially a matter for the Welsh Government to consider in relation to the role of WEFO.

4. What assessment have you made of how well the two funds are working so far? Are there any particular elements that are working well or lessons that you have learnt from things that haven't worked?

UK Government continually monitors the implementation of both funds. In terms of UKSPF, lead local authorities are required to provide regular monitoring returns outlining their progress. Full details on the approach to reporting, monitoring and performance management for UKSPF are included in the [Additional Information](#) available online.

At a UK-wide level, the Department for Levelling Up, Housing and Communities (DLUHC) has published an [Evaluation Strategy](#) for UKSPF which is also available online. Once the content of the Evaluation Strategy has been undertaken, DLUHC will publish a report setting out lessons learned, along with evidence and recommendations applicable to the wider local growth. In 2022, DLUHC also released the [Levelling Up Fund Monitoring & Evaluation Strategy](#) which focuses on the outcomes, impact and value for money considerations associated with the LUF.

The UK Government has strengthened the relationship with local government in Wales as Levelling Up funding opportunities have come forward. A dedicated Wales-based team of DLUHC officials have regular and productive engagement with every local authority in Wales as well as with other partner organisations. This relationship facilitates a pragmatic approach for supporting local authorities in their decision-making whilst offering the opportunity to address any delivery concerns where they may arise. The recent decision to provide flexibility to reprofile funding allocated for Multiply – the adult numeracy component of the UKSPF – is a demonstration of the maturity of this relationship.

5. What types of interventions are being delivered and designed through the Shared Prosperity Fund, and to what extent do these differ from those delivered through Structural Funds?

The full list of interventions that can be delivered using UKSPF funding can be found [here](#). This list of interventions for Wales was adapted specifically for Wales and followed early discussions with the Welsh Government and Welsh Local Government Association (WLGA). The interventions build on the key priorities of the UKSPF in terms of Communities and Place, People and Skills and Supporting Local Business.

It is for local authorities to decide on the best mix of interventions for their local areas, informed by engagement with their local partnership groups and the priorities set out in their UKSPF Investment Plan. For Wales, these plans were developed on a regional basis and were informed by local and regional strategies, including the Regional Economic Frameworks. Decisions on projects to be supported by the UKSPF are therefore likely to be heavily dependent on their ability to demonstrate a strong strategic fit with local priorities and need.

Whilst there will be some similarities between the interventions of the UKSPF and previous funding regimes, it is important to note that the new funding landscape is markedly different and provides enhanced benefits for local leaders to decide on the best combination of interventions in addressing local and regional needs.

6. How have the processes and timescales for the two funds been developed to support local authorities and regions to achieve intended outcomes?

UK Government Ministers have already provided information on this matter in their response to the Senedd's Finance Committee report into post-EU funding in Wales. It has been acknowledged that some local authorities found certain timescales challenging, and DLUHC officials are in regular contact with the WLGA and local authorities to support them to achieve the intended outcomes of all Levelling Up funding opportunities available to Wales. As noted earlier, Wales is the most successful part of the UK under the LUF, with funding of £104 per head, thereby demonstrating the positive impact this engagement is having on the quality and scale of project ideas coming forward.

Furthermore, DLUHC has provided extensive financial support to Welsh local authorities in helping them to deliver both the UKSPF and the LUF. This includes £125,000 capacity funding to each local authority in Wales at the outset of the LUF, a total £130,000 in capacity funding to local authorities successful in round two of fund, and a further £40,000 to each lead local authority to support the development of their UKSPF Investment Plans.

7. What assessment has the UK Government made of how the Shared Prosperity Fund has impacted different types of organisations such as businesses, universities, colleges, and voluntary sector organisations? How has the government supported sectors that are negatively impacted by the new arrangements compared to Structural Funds?

Many local authorities are currently operating a series of open calls in allowing all organisations the opportunity to access UKSPF funding. It is therefore too early to pre-empt the impact of funding on certain organisations or sectors when the allocation of funds is continuing.

It is important to stress that the UKSPF is a successor and not a direct replacement for previous EU funds. By its nature we expect a different mix of interventions and

projects to come forward which are in line with the terms of the fund and importantly reflect local needs and priorities agreed by local leaders. Organisations and sectors that were large beneficiaries of EU Structural Funds will need to consider how they adapt to the new funding landscape. This includes recognising that the UKSPF has a different focus, with an emphasis being placed on the strategic fit of project ideas to local priorities whilst aligning to the overarching aim of the fund to support pride in place and increase life chances.

DLUHC officials are in regular communication with lead local authorities in understanding the distribution of UKSPF funding and will continue to assess the situation as further details come forward.

8. How are the different levels of government in Wales working together in relation to the two funds?

UK Government Ministers have already provided information on engagement with the Welsh Government in relation to the two funds in the response the Senedd's Finance Committee report on post-EU funding in Wales. The UK Government remains committed to building an effective working relationship with the Welsh Government in supporting local government to deliver the two funds (UKSPF and LUF) as well as wider opportunities, such as the Community Ownership Fund and the two new Freeports being created in Wales.

As noted previously, DLUHC officials are in regular contact with local authorities in Wales and the WLGA through a dedicated Wales-based team who oversee and support all Levelling Up funding opportunities available to Wales.

9. How is the Multiply programme developing across different parts of Wales? What is working well with this programme, and what challenges are organisations facing in achieving its objectives?

As is the case with all UKSPF interventions, the delivery of Multiply in Wales will not be uniform with projects reflecting local contexts based on decisions made by local authorities and their partners. DLUHC officials regularly discuss Multiply with local authorities and will continue to work closely with them and the WLGA on the delivery of Multiply.

UK Ministers recently announced increased flexibility for lead local authorities in Wales to reprofile elements of their Multiply allocation to support wider People and Skills interventions. The decision has been welcomed by local authorities in Wales.

10. What planning is the UK Government doing for the two funds beyond 2025 and does it plan to streamline the levelling up funds?

There has been no change to the UK Government's position on this matter since the Secretary of State for Levelling Up and Secretary of State for Wales issued their

[response](#) to the Senedd Finance Committee's report into post-EU funding (see Recommendation 13).

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

huw.Irranca-Davies@senedd.cymru

14 Mehefin 2023

Annwyl Huw

Hoffwn ddiolch ichi am eich llythyr dyddiedig 15 Mai ynglŷn â'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol: Y Bill Diogelu Data a Gwybodaeth Ddigidol (Rhif 2) a osodais ar 24 Mawrth. Byddwch hefyd wedi gweld imi osod Memorandwm Atodol ar y Bil hwn ar 25 Mai.

Roedd eich llythyr yn ceisio ymateb i nifer o gwestiynau i helpu i lywio adroddiad y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad i'r Senedd ar y Memorandwm. Mae ymateb i bob un o'ch cwestiynau yn yr Atodiad.

Rwy'n gobeithio bod y llythyr hwn yn rhoi'r wybodaeth sydd ei hangen ar y Pwyllgor.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Weinidog yr Economi, y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol, a'r Cwnsler Cyffredinol, ynghyd â Phwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig a'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol.

Dymuniadau gorau

MARK DRAKEFORD

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Atodiad

Cymal 54 (Pŵer awdurdod cyhoeddus i ddatgelu gwybodaeth i berson cofrestredig) a chymal 56 (Cod ymarfer ynghylch datgelu gwybodaeth)

Cwestiwn 1: Os yw Llywodraeth Cymru o'r farn bod cymalau 54 a 56 yn ymwneud â meysydd datganoledig – sef gwasanaethau cyhoeddus, yr economi a busnes – a allwch egluro pam na ddylid hefyd ofyn am gydsyniad y Senedd ar gyfer darpariaethau eraill o sylwedd yn Rhan 2 o'r Bil (cymalau 46–60)?

Ymateb:

Mae cymalau 54 a 56 yn rhoi pŵer i awdurdodau cyhoeddus i roi gwybodaeth bersonol am unigolion (yn ddarostyngedig i gydsyniad) i sefydliadau sy'n darparu Gwasanaethau Dilysu Digidol (DVS). Y diben yw gwneud darparu gwasanaethau dilysu digidol yn haws a gwella'r gwasanaethau a gynigir i'r defnyddiwr. Yn wahanol i gymalau eraill yn Rhan 2, nid ydynt yn ymwneud â rheoli gwasanaethau dilysu digidol.

Cwestiwn 2: Yn benodol mewn perthynas â chymal 56, ym mharagraff 39 o'r Memorandwm rydych yn nodi bod angen ystyried ymhellach oblygiadau datganoledig Cod Ymarfer ar lefel y DU, ac y byddwch yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf maes o law. A ydych mewn sefyllfa i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd erbyn hyn?

Ymateb:

Mae fy swyddogion yn ystyried a yw'r pwerau a roddwyd i'r Ysgrifennydd Gwladol mewn perthynas â chymal 56 yn briodol, am y byddai'r Cod Ymarfer canlyniadol yn berthnasol i gyrrff cyhoeddus Cymru.

Cymalau 61–77 (Rhan 3, Data am Gwsmeriaid a Data am Fusnesau)

Cwestiwn 3: Ym mharagraff 42 o'r Memorandwm, rydych yn nodi bod angen ystyried ymhellach oblygiadau datganoledig y pwerau gwneud rheoliadau yng nghymalau 61–77 ac y byddwch yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf maes o law. A ydych mewn sefyllfa i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd erbyn hyn?

Ymateb:

Ar hyn o bryd mae fy swyddogion yn ystyried a yw'r pwerau a roddwyd i'r Ysgrifennydd Gwladol a'r Trysorlys mewn perthynas â chymalau 61–77 yn briodol, ac a fyddai'n briodol i Weinidogion Cymru fod â phwerau yn y maes hwn.

Cymal 92 (Datgelu gwybodaeth er mwyn gwella gwasanaethau cyhoeddus i fusnesau)

Cwestiwn 4: A wnewch chi gadarnhau ein bod wedi deall y safbwynt yn gywir a bod y gwelliannau a wnaed gan gymal 92 yn ymestyn pŵer Harri'r VIII sy'n bodoli eisoes sy'n arferadwy gan Weinidogion Cymru, ac a wnewch chi egluro pam mae'r wybodaeth hon wedi ei hepgor o'r Memorandwm.

Ymateb:

Fel y mae'r Pwyllgor yn nodi, mae'r diwygiadau a wnaed gan gymal 92 yn estyn pŵer Harri'r VIII sy'n bodoli eisoes, sy'n arferadwy gan Weinidogion Cymru, drwy alluogi rhannu gwybodaeth er mwyn gwella darparu gwasanaethau cyhoeddus i fusnesau. O ganlyniad, nid oedd y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol a osodwyd ar 24 Mawrth yn cyfeirio at y mater hwn, gan fod hwn yn bŵer sy'n cael ei addasu yn hytrach na phŵer sy'n cael ei roi.

Fodd bynnag, er cyflawnder, mae'r pŵer i wneud rheoliadau yn adran 35 o Ddeddf yr Economi Ddigidol 2017 (y pŵer sy'n cael ei addasu) yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol.

Cymal 93 (Rhoi cytundebau rhannu gwybodaeth at ddiben gorfodi'r gyfraith ar waith)

Cwestiwn 5:

- a) A allwch roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y trafodaethau hyn?
- b) Beth yw barn Llywodraeth Cymru am y materion a gadwyd yn ôl a'r materion datganoledig yn y maes hwn?
- c) A allwch roi enghraifft o sut y gallai fod yn ofynnol i Lywodraeth Cymru a/neu gyrff cyhoeddus datganoledig gyflawni cytundebau rhyngwladol o dan gymal 93?
- d) A ydych chi'n ymwybodol o gytundebau rhyngwladol sydd ar y gweill a fyddai'n cael eu gweithredu drwy bwerau'r Bil?
- e) Gwnaethom fynegi pryderon pan oeddem yn craffu ar Femorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Iechyd a Gofal ynghylch y drefn o ddefnyddio is-ddeddfwriaeth i roi cytundebau gofal iechyd rhyngwladol ar waith, fel y cynigir yn y Bil hwn. Bryd hynny, rhoddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol sicrwydd y byddai cytundebau o'r fath yn cael eu llywodraethu gan Femorandwm Cydddealltwriaeth rhynglywodraethol a gâi ei ddiweddarau i adlewyrchu'r Bil (cawsom fersiwn ym mis Chwefror 2022). A allwch gadarnhau a fydd trefniadau rhynglywodraethol tebyg yn cael eu rhoi ar waith ar gyfer cytundebau rhyngwladol o dan gymal 93 o'r Bil hwn (pan gaiff y Bil ei ddeddfu, cyhyd â bod hynny'n digwydd)? A yw hyn yn rhywbeth y mae Llywodraeth Cymru yn ei ffafrio?
- f) Pan oeddem yn trafod Confensiwn y DU/y Swistir ar gydlynu nawdd cymdeithasol ym mis Tachwedd 2021, gwnaethoch esbonio nad oedd unrhyw ofynion newydd yn cael eu gosod ar fyrddau iechyd lleol Cymru i gyflawni'r trefniadau oddi tano. Beth yw eich barn ynghylch y graddau y gallai cytundebau rhyngwladol o dan gymal 93 ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru neu gyrff cyhoeddus Cymru gyflawni gofynion ychwanegol?

Ymateb:

Rydym yn parhau i gynnal trafodaethau â Llywodraeth y DU ynghylch y maes hwn. Mae Llywodraeth y DU wedi cyflwyno Diwygiadau 8–16 ac NC5 sy'n ymwneud â chymalau 93 a 108, ac mae ein safbwynt ar y cymalau hyn yn cael ei amlinellu ym Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol Rhif 2 a osodwyd ar 25 Mai.

Byddai diwygiadau 8–16 ac NC5 yn rhoi pwerau cydredol i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau at ddibenion rhoi cytundeb rhyngwladol ar waith, mewn perthynas â rhannu gwybodaeth, ar gyfer yr agweddau ar weithredu'r gyfraith sydd o fewn cymhwysedd y Senedd. Fel y byddwch yn gwybod, rydym yn erbyn pwerau cydredol heb fesurau diogelu cyfansoddiadol, ac mae hwn yn fater rydym yn parhau i'w drafod â Llywodraeth y DU.

Ein dealltwriaeth ni yw bod cymal 93 yn ymwneud yn bennaf â rhaglen I-LEAP, sydd wedi cael ei dylunio yn fras i fod yn olynnydd i [System Wybodaeth Schengen II yr Undeb Ewropeaidd](#) yr roedd gennym fynediad ati cyn gadael yr UE. Mae rhaglen I-LEAP wedi'i dylunio i gynyddu cydweithredu rhyngwladol drwy wella mynediad at system INTERPOL, a chynyddu'r defnydd o'r system honno. Mae rhagor o wybodaeth am y rhaglen ar gael [yma](#).

Mae gan y Senedd gymhwysedd i wneud darpariaeth ar gyfer erlyn troseddau a gweithredu cosbau troseddol mewn perthynas ag amrediad o faterion datganoledig fel trosedd amgylcheddol neu drosedd bywyd gwyllt. Ar sail hyn, mae'n bosibl y gallai fod gan Lywodraeth Cymru ddiddordeb mewn unrhyw weithgaredd a gyflawnir drwy I-LEAP sy'n rhyngwynebu â'r meysydd hyn.

O dan y setliad datganoli presennol, yn ymarferol rydym yn disgwyl i'r diddordeb hwn fod yn weddol gyfyngedig. Nid ydym yn disgwyl iddo chwaith roi unrhyw ofynion ychwanegol nodedig ar Lywodraeth Cymru nac ar unrhyw gyrff cyhoeddus o dan y setliad datganoli presennol; yn enwedig am y byddai I-LEAP, yn fras, yn disodli set bresennol o drefniadau a oedd ar waeth pan oeddem yn rhan o'r UE.

O safbwynt cyfansoddiadol, ein barn gadarn yw y dylai'r setliad datganoli gael ei ddiogelu a chymhwysedd y Senedd gael ei barchu.

Hefyd, er mwyn paratoi ar gyfer dyfodol lle mae polisi'n cael ei ddatganoli yn unol ag argymhellion Comisiwn Silk a Chomisiwn Thomas, mae'n bwysig sicrhau bod deddfwriaeth sy'n cael ei drafftio nawr yn cael ei pharatoi ar gyfer y pwerau o sylwedd mwy rydym yn disgwyl i Weinidogion Cymru fod â nhw yn y maes hwn yn y dyfodol.

Cymal 36 (Hysbysiadau cyfweiliadau)

Cwestiwn 6:

- A) A wnewch chi egluro a yw Llywodraeth Cymru yn dymuno ac yn ffafrio'r sefyllfa hon?
- b) A yw Llywodraeth Cymru wedi cael trafodaethau gyda Llywodraeth y DU ynghylch y ffordd y mae cymal 36 wedi'i ddrafftio a'i effaith yng Nghymru?

Ymateb:

Rwy'n cytuno â'ch asesiad bod cymal 36 o'r Bil yn mewnosod adrannau 148A – 148C i Ddeddf Diogelu Data 2018, sy'n rhoi pwerau i'r Comisiynydd Gwybodaeth i'w gwneud yn ofynnol i rai personau fynychu cyfweiliad pan amheuir nad yw person yn cydymffurfio â gofynion penodol deddfwriaeth diogelu data. Hefyd, o fewn adran newydd 148B, fod is-adran (9) yn rhoi rhai cyfyngiadau ar y amgylchiadau lle y gall y Comisiynydd ei gwneud yn ofyn i berson ateb cwestiynau o dan hysbysiad cyfweiliad, ac yn eithrio rhai personau o gwmpasiad y pŵer.

Rwyf wedi gofyn i'm swyddogion ystyried ein safbwynt mewn perthynas â'r darpariaethau hyn, lle mai Llywodraeth Cymru yw'r rheoleiddiwr ar gyfer y gwasanaethau cyfatebol yng Nghymru – sef gwasanaethau cartrefi gofal a ddarperir yn hollol neu'n bennaf ar gyfer plant, canolfannau preswyl i deuluoedd a gwasanaethau maethu a gwasanaethau mabwysiadu.

Materion eraill

Cwestiwn 7:

- a) A ydych yn gallu ehangu ar y goblygiadau i Gymru pe bai'r penderfyniad digonolrwydd hwnnw gan yr UE yn cael ei golli?
- b) Os bydd y Bil yn pasio ar ei ffurf bresennol, beth yw eich barn am ei effaith ar benderfyniad digonolrwydd yr UE?
- c) Pa drafodaethau rydych chi wedi'u cael â Llywodraeth y DU mewn perthynas â'r mater hwn?

Ymateb:

Ynghylch pwynt a, mae digonolrwydd data yn cyfeirio at bŵer y Comisiwn Ewropeaidd i benderfynu, ar sail erthygl 45 o Reoliad (UE) 2016/679, a yw gwlad y tu allan i'r UE yn cynnig lefel ddigonol o ddiogelu data personol i'w dinasyddion. Ar unrhyw adeg, caiff Senedd Ewrop a'r Cyngor Ewropeaidd ofyn i'r Comisiwn Ewropeaidd dynnu unrhyw benderfyniad ynghylch digonolrwydd yn ôl.

Mae'r rhan fwyaf o fusnesau yng Nghymru, yn enwedig y rhai yn y sector gwasanaethau ariannol a'r sector technoleg, yn dibynnu ar lifoedd data trawsffiniol; sef y gallu i drosglwyddo data personol am eu cwsmeriaid neu eu staff i gynnig nwyddau neu wasanaethau, ac i storio e-byst a ffeiliau ar y cwmwl.

Pe bai'r DU yn colli ei statws digonolrwydd data ar gyfer trosglwyddo data o dan y GDPR, byddai'r UE yn gofyn i fesurau diogelu priodol, fel y'u nodir o dan erthygl 46 o Reoliad (UE) 2016/679, gael eu rhoi ar waith gan gwmnïau sy'n trosglwyddo data rhwng busnesau/sefydliadau yn yr UE a busnesau/sefydliadau yn y DU.

Byddai'n ofynnol i fusnesau yn yr UE asesu digonolrwydd data'r busnes yn y DU fesul achos, a gweithredu un o'r chwe mesur diogelu a nodir ar gyfer trosglwyddo data. Er enghraifft, gallai fod yn ofynnol cynnwys cymalau safonol y Comisiwn Ewropeaidd ar gyfer diogelu data mewn contractau rhwng busnesau yn yr UE a busnesau yn y DU, neu gallai fod yn ofynnol i fusnesau yn y DU gytuno i reolau corfforaethol rhwymol, yn achos cwmnïau amlwladol sydd ag is-gwmnïau yn y DU a'r UE.

Byddai rhoi mesurau diogelu data ychwanegol o'r fath ar waith wrth fasnachu â busnes yn y DU yn golygu y byddai busnesau yn yr UE yn wynebu gofynion gweinyddu ac adrodd ychwanegol. Gallai'r cymhlethdod a'r costau uwch hyn wneud busnesau yn y DU, ac felly busnesau yng Nghymru, yn llai deniadol i fusnesau yn yr UE fel partneriaid masnachu, gan leihau ein cystadleurwydd.

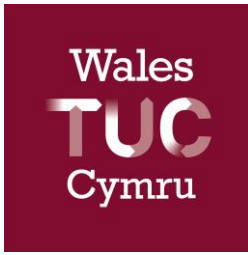
Byddai gofynion i gydymffurfio â mesurau diogelu data ychwanegol hefyd yn peri problemau ar gyfer busnesau Cymru, am y bydd cynnal gweithgareddau cydymffurfio yn cynyddu'r baich gwaith. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys amser staff, adnoddau cyfreithiol a chostau ariannol ychwanegol. Mae'n debyg y byddai is-gwmnïau y mae cwmnïau yn yr UE yn berchen arnynt yn dioddef yr effeithiau gwaethaf, gan ei bod yn bosibl y byddai'r costau a'r fiwrocratiaeth ychwanegol yn gwneud Cymru a'r DU yn llai deniadol ar gyfer buddsoddiadau gan gwmnïau yn yr UE.

Mae rheoleiddwyr diogelu data yng ngwledydd yr UE yn gyfrifol am sicrhau bod cwmnïau yn eu tiriogaethau'n cydymffurfio â chyfraith diogelu data'r UE. Caiff rheoleiddwyr roi dirwyon i gwmnïau nad ydynt yn rhoi'r mesurau diogelu data priodol ar waith. Er enghraifft, ar 22 Mai, cyhoeddodd Comisiwn Diogelu Data Iwerddon benderfyniad i roi dirwy o 1.2 biliwn Ewros ar Meta Platforms Ireland Limited (a elwid yn Facebook Ireland Limited yn flaenorol), Prif Weithrediadau Meta yn yr UE, ac atal trosglwyddo data rhwng yr UE ac UDA. Nid oedd yr UE o'r farn bod UDA yn bodloni gofynion statws digonolrwydd data. Dywedodd y Comisiwn Diogelu Data fod Meta wedi torri rheolau sy'n ei gwneud yn ofynnol i fesurau diogelu fod ar waith.

O ran pwynt b, yn ôl pob golwg nid yw'r fersiwn newydd o'r Bil yn asesu'r risg y gallai diwygio cyfundrefn y GDPR beryglu penderfyniad GDPR yr UE ynghylch digonolrwydd mewn perthynas â'r DU. Ein barn ni yw y gallai newidiadau i gyfundrefn GDPR y DU beryglu penderfyniad GDPR yr UE ynghylch digonolrwydd, sy'n cael ei fonitro'n gyson a gall gael ei dynnu yn ôl ar unrhyw adeg.

Mewn perthynas â phwynt c, mae'r mater hwn wedi cael ei godi gyda Llywodraeth y DU ar lefel swyddogol, sydd wedi rhoi sicrwydd nad yw'n gweld unrhyw berygl i'r cytundeb digonolrwydd gan y Bil. Mae swyddogion hefyd wedi gofyn i Lywodraeth y DU rannu copi o'i hasesiad risg ar y mater, nad ydym wedi ei dderbyn hyd yn hyn. Cafodd y mater ei godi hefyd mewn cyfarfod rhwng Gweinidog yr Economi a'r Gweinidog Gwladol a'r Adran dros Wyddoniaeth, Arloesi a Thechnoleg ar 17 Mai.

Eitem 2.7

1 Cathedral Road
Cardiff
CF11 9SD

1 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9SD

Paul Davies
Chair
Economy, Trade and Rural Affairs Committee
Senedd Cymru
Cardiff
CF99 1NA

from: Shavanah Taj
direct line: [REDACTED]
email: [REDACTED]

16 June 2023

Dear Paul,

Evidence Concerning the Shared Prosperity Fund and Levelling Up Fund in relation to potential job losses at universities and in the third sector

Thank you for your letter asking for Wales TUC's evidence regarding the above. We are concerned about reports on potential job losses in these sectors for the human impact it will have on those workers affected and their families and communities. We are grateful for the opportunity to contribute to your inquiry.

We have seen the evidence provided by the Wales Council for Voluntary Action and share their concerns about the impact on workers and, having consulted the unions who represent staff in this sector, have no further information to add.

With regard to the universities, we have been advised by the University and College Union (UCU Wales) that potential job losses in their sector is a matter of serious concern. UCU Wales represents almost 7,000 academics, lecturers, trainers, instructors, researchers, managers, administrators, IT staff, librarians, and postgraduates in universities, colleges, adult education and training organisations across Wales. This is a joint response from UCU Wales and TUC Wales on this matter. UCU Wales would be happy to provide oral evidence to the committee on this matter.

As a point of departure, our principal observation is that these harms are occurring in the present. Notwithstanding the anxiety and uncertainty experienced by research staff, damage done to the wider Welsh research ecology presages atrophy in strategic disciplines and knowledge gathering areas – the bedrocks of the knowledge economy.

In a sector which is already plagued by pervasive precarious employment, job losses will further demoralize existing practitioners, and undermine confidence in the sector as the employer of choice for those with key skills. There is a very real prospect that graduates with key skills who lack the financial support to navigate an early career characterised by short-term contracts will be dissuaded from taking up research posts. Not only is

this likely to exacerbate underlying inequalities but also represents a net loss of talent to Welsh academia.

Acknowledging that at least some of the challenges are structural (such as funding mechanisms and the recent necessity of using revenue generated by international students to cross-subsidize research and teaching), we believe that the damage already occurring consequent to the end of structural funding requires an immediate and targeted intervention. After all, and in contrast to more insidious threats, it will not be possible to resuscitate research-streams when the teams, and their embedded expertise, are dispersed and networks have dissolved.

As an immediate measure, we propose an urgent 6-way meeting between the Universities, their governing bodies, UCU Cymru, HEFCW, Welsh and Westminster governments to establish urgent bridging funding for the scientists and related staff who will lose their jobs this year as a result of withdrawal of structural funds.

Scoping the Risk

- Best Estimated net loss = £50 to £70 million
- At least 60 projects and 1000 jobs at risk across Wales. Most of those affected are working on non-permanent contracts; many have been working this way for more than a decade, but loss of structural funds means that these work-streams will end.
- Given the historical purpose of structural funding, the impact will likely fall in strategic areas such as advanced manufacturing, energy systems, net zero, and health technology. Jeopardy to Wales is thus doubly perverse. Examples are below.
- The UK Shared Prosperity Fund is not a replacement. Putting aside obvious differences in quantum and bidding protocols, tasking local authorities with funding projects without ensuring the relevant research expertise or an appropriate formula is untenable. It is very unlikely that this spending will lead to research investment: research is not a priority for the 22 local authorities in Wales.
- UKRI and Horizon/Plan B are unlikely to mitigate in the short-term simply because they were not set up to do this work. They fund large projects, based on established research programmes.

Please read the appendix to this letter which provides examples of case studies and personal testimonies.

Short Term Solution: immediate rescue package for the knowledge economy

- £70 million is needed to bridge the funding gap, rescue research employment and ongoing projects, and retain talent for 18 months. Whilst medium and long-term solutions are developed, we must explore short-term, bridging measures: these might include a matched-funding package to stabilise employment, reduce the haemorrhaging of talent and underpin research and development.
- A 6-way meeting between the Universities, their governing bodies, UCU Cymru, HEFCW, Welsh and Westminster governments to establish urgent bridging funding for the scientists and related staff being made redundant this year as a result of withdrawal of structural funds.

- A task-and-finish group to explore how to put research activity on a permanent footing in university business plans. The Universities and Colleges Employers' Association have acknowledged the problem, but the knowledge economy needs a solution now, with proposals implemented this year.

Medium Term Solution

- A sector-wide rescue plan to compensate for loss of structural funding.
- Await report of task and finish group to establish:
 - o A permanent funding arrangement for research, and open-ended contracts for staff grade career researchers.
 - o Review of the impact of major UK research funders, including UK Research & Innovation and the National Institute for Health and Care Research.

Subsidiary Considerations – Medium-to-Long Term

The Tertiary Education and Research (Wales) Act places a strategic duty on the new Commission for Tertiary Education and Research to collaborate with trade unions. Evidence demonstrates that institutions which embrace collaboration and co-decision plan for the long term and perform as stable economic and civic actors. For this reason, we believe that any additional funding should be contingent upon a meaningful effort to develop social partnerships.

Welsh HEIs currently run an assortment of insecure contracts. If Wales wishes to grow and retain talent the use of such contracts should be minimised. In May 2022, UCU published a [report](#) which presented the findings of a survey into the experiences and needs of 955 postgraduate researchers in UK higher education (including Welsh institutions). Issues highlighted by respondents can be grouped into three categories:

1. Insufficient income and/or funding and the associated workload and time costs
2. Insufficient specificity in training and the formal requirements of the PhD for career development
3. Insufficient interpersonal support and integration of PGRs within universities.

Thank you taking the time to read our narrative. We hope that the analysis and human insight contained in the appendix below will convince readers that this work is too important to lose.

Yours sincerely

Shavanah Taj
General Secretary
Wales TUC

Jamie Insole
Policy Officer
UCU Wales

Appendix: Case studies and personal testimonies

Awen Institute likely to close in July 2023

- The Awen Institute brings together leading researchers, older people and the creative industries to co-produce products, services and environments for older people. The aim is to unlock one of the fastest growing but least understood market segments utilising the potential of creative industries.
- Central to the Awen Institute is refurbishment of existing facilities to build greater capacity for world-class research by creating a Hub as part of a Living Lab, which, along with citizen co-creation, will place older people at the centre of innovation, identifying needs and testing prototype products, experiences, environments or services. The Living Lab comprises innovation and collaboration spaces for academic-industry consortia; a daily living facility (a mock-up of a home living room, kitchen or dining room space) plus a virtual reality facility at the Singleton Park Campus, Swansea University.
- The Awen Institute's research activities and outputs could help future-proof the economy by enabling businesses and other economic players to equip themselves with the knowledge and insight they need to benefit fully from this increasingly-significant market opportunity.

The Computational Foundry as its WEFO funded period ends

- Despite the very challenging period, the Computational Foundry (CoFo), not only met, but exceeded targets, especially in terms of winning funding (£26M) and external engagement, including Wales industry, health, local government and grassroots communities (303 unique partners). Crucially the impact of the Foundry is far wider in Wales' economy and social fabric than the measurable impacts within the university.

Accelerate

- This has already lost/ is losing colleagues. AgorIP is a team of ~15 scientists, including secondees embedded in health boards across Wales, and is due to close. The team has been developing innovations throughout the COVID-19 pandemic to address immediate and longer-term NHS needs. Investment has been ~£24m and ~£13m, respectively, but the headlines are the people and the activities. They have collectively supported scores of innovations by exploring hundreds of opportunities.
- Applications to develop healthcare innovations were explored, and connections made with relevant partners from the large networks developed through the project, including industrial companies, health care practitioners and academic researchers across Wales. For many projects, a short collaborative project with clear high impact outcomes was defined and undertaken by staff with individual expertise, utilising our 'state of the art' laboratory facilities which provided access to the highest standard of equipment. The development of new products and processes for scores of companies was documented each quarter. More details and case studies are available here: <https://www.swansea.ac.uk/medicine/enterprise-and-innovation/business-support-projects/accelerate-healthcare-technology-centre/>

Personal testimonies

- A colleague made redundant stated: "I could see so much being achieved each week; the number and diversity of projects supported means this work almost defies description."
- "My fixed term contract ended on 31/03/23 and I am currently employed on very short-term projects (until 31/07/23). The insecurity is incredibly stressful. I am looking for and applying for jobs, whilst also servicing a busy work schedule and trying to network and find sources of funding that could keep me employed."
- "I am still trying to keep the work 'live' (applying for small amounts of short-term funding) whilst at the same time, delivering all work to grant funders in short timescales. I am considering leaving academia. I am also considering selling my house, as I live alone, as a single wage earner and feel very stressed about pending unemployment and not being able to pay my mortgage and bills."

Pwyllgor yr Economi, Trafnidiaeth a Materion Gwledig

Craffu Cyffredinol – Papur tystiolaeth Llywodraeth Cymru

Economi werdd

Mae ein Cenhadaeth i Gryfhau ac Ailadeiladu'r Economi, a gyhoeddwyd yn 2021, yn amlinellu ein cynlluniau i hyrwyddo Cymru fel economi carbon isel; economi gylchol gyda lefelau uwch o gylcholdeb, arloesedd ac effeithlonrwydd o ran adnoddau.

Ym mis Mawrth 2021, gosododd y Senedd darged i Gymru o gyrraedd sefyllfa "carbon sero net" erbyn 2050. Yn 2022, sefydlwyd Diwydiant Sero Net Cymru. Bydd yn cyd-drefnu gweithgareddau datgarboneiddio diwydiannol gan ei aelodau, sy'n cyd-fynd â blaenoriaethau datgarboneiddio'r Rhaglen Lywodraethu a'r cynllun i ddod yn genedl Sero Net erbyn 2050.

Mae Gweinidogion wedi gosod targed i sector cyhoeddus Cymru fod yn garbon niwtral erbyn 2030. Maen nhw hefyd wedi gosod targed bod 70% o'r trydan a gynhyrchir yng Nghymru yn dod o ffynonellau adnewyddadwy erbyn 2030.

Yn unol â'r uchelgeisiau hyn, mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi ehangu'r defnydd o ynni adnewyddadwy i gynhyrchu trydan yng Nghymru, gan gynnwys gwynt ar y tir, gwynt ar y môr, ynni'r môr ac ynni solar.

Mae busnesau yng Nghymru yn gyfrifol am oddeutu 20% o holl allyriadau diwydiannol a busnes y DU. O'r 20% hwnnw, gellir priodoli'r rhan fwyaf o allyriadau diwydiannol a busnes Cymru yn uniongyrchol i gwmnïau ar hyd coridor yr M4, a hynny oherwydd ein treftadaeth ddiwydiannol yn y sectorau dur, olew, nwy a chemegion yn Ne Cymru i raddau helaeth.

Yn amlwg, bydd sicrhau llwybrau datgarboneiddio ar gyfer ein sectorau sy'n allyrru lefelau uchel o garbon yn cyfrannu'n sylweddol at gyrraedd sefyllfa sero net yng Nghymru.

Yng Nghymru, rydym yn disgwyl y bydd datblygu a chynyddu opsiynau technolegol ar gyfer datgarboneiddio diwydiannol, fel newid tanwydd a dal, defnyddio a storio carbon, yn cael effaith drawsnewidiol ar allyriadau o ddiwedd y 2020au a thrwy gydol y 2030au.

Wrth gefn y newid hwn bydd cydweithio â chlystyrau diwydiannol, rhwydwaith ynni wedi'i ddatgarboneiddio gyda gwell seilwaith grid a mynediad at gyllid ar draws y DU i roi cynlluniau datgarboneiddio ar waith.

Yn ôl asesiad y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd, mae tua 60% o'r newidiadau sydd eu hangen yng Nghymru i sicrhau llwybr at sero net erbyn 2050 yn dod o dan bwerau sydd wedi'u cadw'n ôl i San Steffan gan fwyaf. Mae gan Lywodraeth y DU gyfrifoldeb i gyflawni'n briodol ar gyfer Cymru, gan na all y DU gyrraedd ei thargedau sero net heb weithredu yng Nghymru. Ar y llaw arall, ni all Cymru gyrraedd sero net heb i Lywodraeth y DU chwarae ei rhan yn deg.

Mae heriau pellach yn bodoli o ran yr opsiynau technoleg sydd ar gael sy'n helpu i ddatgarboneiddio'r diwydiant dur. Mae'r rhain yn cynnwys Dal a Storio Carbon neu newid tanwydd i hwyluso proses o gynhyrchu dur sy'n allyrru llai o garbon. Mae cost ariannol sylweddol ynghlwm wrth yr holl opsiynau, ac mae gan Tata Steel gynlluniau datgarboneiddio manwl ar gyfer eu gweithrediadau dur a haearn integredig ym Mhort Talbot. Mae'r rhain ar stop ar hyn o bryd, wrth i'r trafodaethau barhau â Llywodraeth y DU ar becyn posibl o gymorth ariannol sy'n angenrheidiol yn ôl y cwmni er mwyn iddyn nhw allu gwneud y newid.

Byddai diffyg cymorth gan Lywodraeth y DU yn arwain at risg o golli un o blith dim ond dau safle cynhyrchu dur sylfaenol yn y DU. Byddai hyn, yn ei dro, yn cael effaith niweidiol sylweddol ar gymunedau lleol ac ar gadwyn gwerth dur y DU drwyddi draw. Rydym yn dal i ymgysylltu'n rheolaidd ag uwch swyddogion gweithredol Tata Steel UK a Llywodraeth y DU ar hyn er mwyn helpu i sicrhau canlyniad cadarnhaol i'r sector dur yng Nghymru.

Bydd Diwydiant Sero Net Cymru yn helpu clystyrau diwydiannol Cymru gyda'u taith i gyrraedd sero net. Bydd Diwydiant Sero Net Cymru yn gweithio gyda'i sefydliadau sy'n aelodau i ddatblygu llwybrau sero net ar gyfer diwydiant yng Nghymru, ac i helpu gyda'r gwaith o gyd-drefnu datblygiadau seilwaith rhanbarthol er mwyn gallu newid i ddyfodol carbon isel. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu cynigion a fydd yn cyfrannu at waith Llywodraeth y DU ar ddulliau heblaw am biblinellau o gludo CO₂. Gallai hyn fod yn hanfodol i ddatgarboneiddio diwydiant a chynhyrchu pŵer yn Ne Cymru. Nid yw'n eglur ar hyn o bryd sut bydd modelau busnes Llywodraeth y DU yn cefnogi dulliau heblaw am biblinellau o gludo CO₂.

Yng Ngogledd Cymru, rydym yn gweithio gyda phartneriaid rhanbarthol i ystyried opsiynau i helpu i gyflymu'r gwaith o gyflwyno seilwaith hydrogen Gogledd Cymru, sy'n cynnwys cynlluniau peilot Hwb Hydrogen a Chludo Hydrogen yn Sir y Fflint ac Ynys Môn. Yn 2021, cyhoeddodd Llywodraeth y DU fod HyNet wedi cael ei ddewis fel un o ddau Glwstwr Diwydiannol y DU, o dan ei menter Trac-1 ar gyfer Proses Pennu Dilyniant o Glystyrau Dal, Defnyddio a Storio Carbon. Mae camau cychwynnol y prosiect yn canolbwyntio ar gynhyrchu hydrogen yng Ngogledd-orllewin Lloegr ac ar adeiladu seilwaith Dal, Defnyddio a Storio Carbon, gan gynnwys piblinellau CO₂ drwy Ogledd Cymru at safleoedd storio alltraeth mewn meysydd olew a nwy wedi'u haddasu, sy'n cael eu gweithredu gan Eni UK ym Mae Lerpwl. Mae'r cam ehangu yn bwriadu cynnwys piblinellau hydrogen i Gei Connah ar gyfer prynwyr diwydiannol yng Ngogledd Cymru.

Sgiliau

Ym mis Chwefror 2023, lanswyd ein Cynllun Gweithredu Sgiliau Sero Net. Mae'r Cynllun yn gam cyntaf pwysig i ddeall rôl sgiliau o ran sicrhau pontio teg i sefyllfa sero net.

Mae'r her i gyflawni ein hymrwymiad sero net yn un enfawr, a bydd ein hanghenion sgiliau yn y dyfodol yn galw am ddull gweithredu cydweithredol ar draws yr economi gyfan. Wrth lunio'r cynllun buom yn gweithio ar draws y llywodraeth, gyda rhanddeiliaid allanol a phartneriaid allweddol i gael darlun o'r dirwedd sgiliau sero net yn erbyn yr wyth sector allyriadau sydd wedi'u hamlinellu yn Sero Net Cymru.

Mae ein huchelgeisiau sero net yn cynnwys dyfodol gwell, tecach a gwyrddach i bob un ohonom. Mae sgiliau yn alluogydd allweddol i gyflawni'r uchelgeisiau hyn, gan sicrhau bod y broses o drawsnewid yn deg ac nad yw'r rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas yn cael eu llethu'n annheg gan gostau newid. Bydd y newidiadau sy'n cael eu sbarduno gan yr angen i ddatgarboneiddio ein heconomi yn effeithio ar ddiwydiannau, sectorau'r gweithlu a grwpiau economaidd-gymdeithasol mewn gwahanol ffyrdd; gan ddibynnu ar y llwybrau, y polisiau a'r camau gweithredu rydym ni'n eu dewis. Drwy ein Cynllun Gweithredu Sero Net, byddwn yn sicrhau nad yw'r cyfleoedd a ddaw yn sgil datgarboneiddio yn mynd yn heriau beichus, ac nad oes neb yn cael ei adael ar ôl.

Rydym eisiau gweithio mewn partneriaeth â'n rhanddeiliaid, gydag undebau a busnesau, i wella sgiliau ein gweithlu presennol, ond hefyd i ddenu a dal gafael ar weithlu'r dyfodol wrth i ni ddatblygu economi Cymru tuag at sero net. Mae hyn yn her allweddol. Hyd yn oed mewn diwydiannau parhaus, mae'r gofynion sgiliau yn newid wrth i dechnoleg ddatblygu. Bydd datgarboneiddio yn ddim ond un o'r ffactorau a fydd yn sbarduno creu swyddi newydd a'r newid yng ngofynion sgiliau'r swyddi sydd eisoes yn bodoli, dros y degawdau nesaf.

Mae'n debygol mai'r effeithiau mwyaf fydd y newidiadau i'r sgiliau ar gyfer y swyddi rydym ni'n eu gwneud ar hyn o bryd. Mae graddfa a natur y newidiadau hyn yn debygol o amrywio'n fawr. Byddwn yn defnyddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol fel yr egwyddor arweiniol wrth fynd ati i newid i sefyllfa sero net yng Nghymru. Bydd hyn yn ein galluogi i leihau'r effeithiau a hefyd, yn hollbwysig, i fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd y mae'n eu darparu i weithwyr a chymunedau yng Nghymru.

Cyn bo hir byddwn yn cynnal ymgynghoriad ar sgiliau sero net yn yr wyth sector allyriadau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu map sgiliau. Bydd y mapiau'n amlinellu cerrig milltir o ran cyfleoedd buddsoddi, newidiadau yn arferion y diwydiant sy'n cyd-fynd â lleihau carbon, technolegau newydd, datblygiadau, polisiau, gweithgareddau newid ac ati; yr holl ffactorau a fydd yn effeithio ar y sgiliau sydd eu hangen i gefnogi'r newidiadau allweddol hyn. Yn sgil y manylion hyn, bydd modd rhoi lle blaenllaw i gynlluniau a pholisiau sgiliau er mwyn ysgogi a chreu gweithlu'r dyfodol.

Ymchwil ac Arloesi

Mae Cymru wedi ymrwymo i gefnogi a datblygu ymchwil ac arloesi. Mae'r pwyslais cynyddol ar ymchwil, datblygu ac arloesi yn cael ei arwain gan y galw ac mae'n cyd-fynd ag anghenion diwydiannol, busnes a chymdeithasol Cymru.

Wrth i ni ddod at ddiwedd cyfres o raglenni SMART ERDF, sy'n dod i ben yn 2023, ac yn unol â'n Strategaeth Arloesi newydd, rydym yn cyflwyno dull newydd mwy hyblyg o gefnogi gweithgareddau arloesi mewn sefydliadau ar draws yr ecosystem – Cymorth Arloesi Hyblyg SMART (SMART FIS).

Bydd y cynllun newydd hwn yn sicrhau na fydd cymorth yn cael ei gyfyngu i fusnesau a sefydliadau ymchwil mwyach. Bydd yn agored i unrhyw sefydliad sy'n

dymuno ymgymryd ag ymchwil, datblygu ac arloesi a buddsoddi yn hynny, gan gynnwys y trydydd sector, awdurdodau lleol a byrddau iechyd.

Bydd y cymorth hwn yn cael ei werthuso'n gyson, ac yn cael ei fireinio yn unol â'r ymrwymïadau yn y strategaeth arloesi. Cynhelir lansiad swyddogol ar 8 Mehefin.

Strategaeth Arloesi

Mae ein strategaeth *Cymru'n arloesi*, a gyhoeddwyd ar 27 Chwefror, yn dangos y ffordd tuag at agwedd wahanol at arloesi. Mae'n mabwysiadu dull gweithredu sy'n seiliedig ar genhadaeth, gan flaenoriaethu gwaith trosi, hyrwyddo cydweithio amlddisgyblaethol, hyrwyddo arferion gorau a chyd-fynd â nodau ein Rhaglen Lywodraethu.

Mae'r strategaeth yn grymuso'r holl randdeiliaid i gydweithio tuag at nodau cyffredin ar gyfer arloesedd, ac i ddenu buddsoddiad ar gyfer arloesedd o ffynonellau allanol – Llywodraeth y DU yn bennaf – yn unol â'n hamcanion cyffredin.

Mae Cynllun Gweithredu yn cael ei ddatblygu, a fydd yn nodi nifer bach o nodau ym mhob maes cenhadaeth, y camau y byddwn yn eu cymryd gyda phartneriaid, mesurau a cherrig milltir tymor byr, tymor canolig a thymor hir.

Bydd yn ddogfen fyw, gyda digon o hyblygrwydd dros amser i ymateb i newidiadau yn y cyd-destun gwleidyddol ac economaidd, er mwyn dod o hyd i gyfleoedd gwahanol a gwell.

Cymorth i fusnesau

Busnes Cymru yw gwasanaeth cymorth busnes dwyieithog Llywodraeth Cymru, sy'n helpu microfusnesau a busnesau bach a chanolig yng Nghymru, gan gynnwys mentrau cymdeithasol, a darpar entrepreneuriaid o bob oed i gael gafael ar yr wybodaeth, y cyngor a'r gefnogaeth sydd eu hangen arnynt i ddechrau eu busnesau a'u datblygu.

Gan fod Llywodraeth y DU yn gwrthod gadael i Lywodraeth Cymru gael mynediad at gyllid sy'n cymryd lle cronfeydd yr UE drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin, mae hynny'n creu bwlch cyllid sylweddol ar gyfer gwasanaeth Busnes Cymru. I liniaru hyn, rydym yn buddsoddi £20.9m ychwanegol y flwyddyn o gyllid Llywodraeth Cymru hyd at fis Mawrth 2025 i lenwi'r bwlch ac ymestyn y gwasanaeth craidd y tu hwnt i ddiwedd cyllid yr UE yn 2023.

Er nad yw Llywodraeth Cymru wedi cael mynediad o gwbl at y Gronfa Ffyniant Gyffredin i gynnal cyllid ar gyfer cynlluniau busnes a chyflogadwyedd sydd ar waith ledled Cymru ac a oedd yn arfer cael eu hariannu gan yr UE, mae Llywodraeth y DU wedi brigdorri £101m o ddyraniad Cymru, sef £585m, i ariannu blaenoriaeth yr Adran Addysg i ddarparu rhaglen rhifedd i oedolion, sef Lluosi.

Cytundebau Masnach Awstralia a Seland Newydd

Mae Llywodraeth y DU, o dan y Ddeddf Masnach (Awstralia a Seland Newydd), wedi gwneud newidiadau deddfwriaethol i weithredu penodau Caffael y Llywodraeth yn y Cytundebau.

Mae is-ddeddfwriaeth, sef Rheoliadau Caffael Cyhoeddus (Cytundebau Masnach Ryngwladol) (Diwygio) (Cymru) 2023, wedi cael ei chyflwyno gan Lywodraeth Cymru o dan y Ddeddf Masnach (Awstralia a Seland Newydd), a fydd yn dod i rym ar 26 Mai. Bydd y Rheoliadau'n sicrhau y gall Cymru weithredu rhwymedigaethau caffael sydd wedi'u cynnwys yn y Cytundebau.

Mae'n bwysig pwysleisio nad Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am yr hyn a gytunwyd yn y cytundebau. Ein rôl ni mewn trafodaethau yw sicrhau bod Llywodraeth y DU yn deall ym mhle gall cytundebau greu cyfleoedd, risgiau neu heriau i Gymru.

Mae'r ddau gytundeb yn cynnwys cyfleoedd i Gymru; er enghraifft, mwy o hyblygrwydd i ddarparwyr gwasanaethau sy'n dymuno gweithredu yn Awstralia neu Seland Newydd, ond mae'r cyfleoedd hyn yn cael eu llesteirio gan risgiau posibl, fel cynnig mwy o fynediad i'r farchnad ar gyfer cynnyrch amaethyddol.

Mae llwyddiant unrhyw gytundeb masnach yn dibynnu ar sut bydd busnesau'n defnyddio'r telerau masnach newydd, ac mae Llywodraeth Cymru eisoes yn cynnig pob math o gymorth cynhwysfawr i fusnesau i ddatblygu masnach ryngwladol mewn marchnadoedd allweddol. Yn ddiweddar, cafodd Gweinidog yr Economi gyfarfod â'r Gweinidog Huddleston i ystyried sut gall gwaith Llywodraeth y DU i helpu busnesau sy'n allforio i Awstralia a Seland Newydd ategu ein gwaith ein hunain.

Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn ein hymrwymo i gyflwyno rhaglen uchelgeisiol ar gyfer cymorth allforio a hybu masnach drwy weithredu Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Allforio. Fel rhan o hyn, ym mis Mawrth, cyhoeddodd Gweinidog yr Economi fuddsoddiad o dros £4m i ddarparu pecyn cymorth o bwys i helpu busnesau Cymru i allforio'n fyd-eang.

Mae pob math o gymorth yn bosibl o ganlyniad i'r cyllid, ac mae'n amrywio o ysbrydoli busnesau i allforio; meithrin y gallu i allforio; helpu busnesau i ddod o hyd i gwsmeriaid tramor; a chael mynediad at farchnadoedd tramor, gan gynnwys y rheini lle cytunwyd ar Gytundebau Masnach Rydd.

Mae hyn yn cynnwys camau gweithredu i helpu busnesau i baratoi at unrhyw gyfleoedd a ddaw yn sgil cytundebau masnach rydd newydd ac i fanteisio i'r eithaf arnynt, gan gynnwys, er enghraifft, drwy gymorth a chynghor pwrpasol 'ar lawr gwlad' drwy ein tîm o Gynghorwyr Masnach Ryngwladol, sy'n gweithio ledled Cymru; rhaglen o weminarau ar bynciau a marchnadoedd allforio penodol; a theithiau masnach i farchnadoedd allweddol (gan gynnwys, ymysg eraill, taith fasnach i Awstralia yng ngwanwyn 2024).

Ffiniau a Buddsoddiadau Rhanbarthol

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU y Model Gweithredu Targed drafft ar 5 Ebrill, a gytunwyd gennym ni. Mae o fudd i ni gael dull gweithredu cydlynol ar gyfer ein ffiniau

ar draws Prydain Fawr. Mae'r Model Gweithredu Targed drafft wedi bod yn destun ymgynghoriad, a bydd y model terfynol yn cael ei gyhoeddi ym mis Mehefin.

Nes ein bod ni i gyd yn deall goblygiadau Fframwaith Windsor a nes bod gennym gynigion am drefn ymarferol ar gyfer nwyddau sy'n dod o ynys Iwerddon i Gymru, mae'n anodd iawn gwneud penderfyniadau ar drefniadau ymarferol i reoli ffiniau ym mhorthladdoedd Cymru.

Mae'n hanfodol bod gennym reolau clir a gorfodadwy ar gyfer nwyddau sy'n dod o ynys Iwerddon i Brydain Fawr. Heb hynny, ni fydd yr awdurdodau na'r masnachwyr yn gwybod digon i allu paratoi at weithredu'r archwiliadau hyn yn llyfn.

Rydym yn benderfynol o roi rhybudd rhesymol i fusnesau baratoi ar gyfer archwiliadau ffisegol llawn unwaith y bydd gennym y rheolau.

Mae Swyddfa Cabinet Llywodraeth y DU wedi arwain adolygiad o Safle Rheoli Ffiniau arfaethedig Caergybi, gyda'r bwriad o ystyried maint a chost.

Ar ôl ystyried yr opsiynau, cytunwyd i fwrw ymlaen â chynlluniau ar Blot 9 Parc Cybi, gyda chyfleuster llai a fydd yn gwneud mwy o ddefnydd o fannau a rennir a threfniadau glanhau mwy dwys. Mae'r cynllun wedi cael ei adolygu'n feirniadol er mwyn lleihau gwaith ychwanegol – er enghraifft osgoi tir gwael, a gwneud yn fawr o adeiladwaith blaenorol fel yr ardal aros bresennol i gerbydau nwyddau trwm.

Mae angen ffurfioli'r gwaith ailddylunio er mwyn gallu cytuno, prisio a dechrau ar y gwaith adeiladu o fis Medi ymlaen.

Yn Sir Benfro, mae'r gweithgarwch wedi canolbwyntio ar ddeall y trefniadau archwilio newydd a cheisio defnyddio dull cyson i leihau ôl troed adeiladau yn sgil llai o archwiliadau. Mae cyfleoedd cyflawni yn y porthladd (on-port delivery) yn bosibl, a dylid eu datblygu mewn partneriaeth wrth i achosion busnes gael eu datblygu ochr yn ochr â'i gilydd.

Porthladdoedd Rhydd

Mae'r Rhaglen Porthladd Rhydd yng Nghymru yn gyfle i fanteisio ar botensial economaidd helaeth Cymru. Rhaid i Borthladd Rhydd yng Nghymru weithredu o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac ymrwymadau sero net Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Mae'r Rhaglen yn cynnwys ein polisiau ar waith teg a phartneriaeth gymdeithasol i sicrhau bod gweithwyr yn cael eu gwobrwyo, eu clywed a'u cynrychioli'n deg, er mwyn iddyn nhw allu symud ymlaen mewn amgylchedd gwaith diogel, iach a chynhwysol a sicrhau bod eu hawliau'n cael eu parchu.

Mae Porthladdoedd Rhydd yn ardaloedd arbennig o fewn ffiniau'r DU lle mae rheoliadau economaidd gwahanol yn berthnasol. Drwy fuddsoddi mewn safleoedd penodol sy'n elwa o gynlluniau tollau a threth, mae Porthladdoedd Rhydd yn bwriadu creu miloedd o swyddi o ansawdd uchel mewn rhai o'n cymunedau mwyaf difreintiedig. Mae'r safleoedd hyn wedi cael eu dewis yn ofalus ar sail eu haddasrwydd

i gael eu datblygu gan awdurdodau lleol a phartneriaid preifat allweddol ac maen nhw o fewn ffin allanol, sy'n cynrychioli'r lleoliad daearyddol lle mae manteision Porthladdoedd Rhydd yn cael eu targedu ac nid yw, ynndo'i hun, yn cyflwyno unrhyw dreth, tollau na statws arall arbennig.

Bydd amrywiaeth o gymelliadau treth ar gael i fusnesau cymwys mewn Porthladdoedd Rhydd. Bwriad y rhyddhadau treth hyn yw:

- sefydlu'r Porthladd Rhydd fel canolfan genedlaethol ar gyfer masnach a buddsoddiadau byd-eang ar draws yr economi.
- annog cymaint o fusnesau â phosibl i agor, ehangu a buddsoddi yn y Porthladdoedd Rhydd. Bydd hynny, yn ei dro, yn hybu'r broses o adfywio a chreu swyddi o ansawdd uchel.
- sbarduno arloesedd – creu marchnadoedd newydd ar gyfer cynnyrch a gwasanaethau'r DU, sy'n sbarduno'r broses o wella cynhyrchiant, a fydd yn dod â swyddi a buddsoddiad i ardaloedd Porthladd Rhydd.

Bydd Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Porthladdoedd Rhydd Celtaidd yn sbarduno twf a chyflogaeth yn eu hardaloedd. Gyda'i gilydd, gallai eu cynigion uchelgeisiol greu cynifer â 20,000 o swyddi newydd.

Roedd angen i gynigwyr hefyd egluro sut mae eu dewis o leoliad(au) ar gyfer safleoedd treth yn lleihau'r dadleoli o ardaloedd lleol ehangach, yn enwedig ardaloedd eraill o sydd dan anfantais economaidd.

Bydd Porthladd Rhydd Ynys Môn a'r Porthladdoedd Rhydd Celtaidd yn ganolfannau ar gyfer adfywio, arloesi a masnach fyd-eang, gan greu'r cyfle i ddenu dros £1 biliwn o fuddsoddiad a fydd o fudd nid yn unig i'w cymunedau cyfagos, ond i Gymru gyfan a gweddill y DU hefyd.

Mae'r ddau Borthladd Rhydd bellach wedi symud ymlaen i gam nesaf y broses, a bydd swyddogion o'r ddwy lywodraeth yn mynd ati'n awr i gynorthwyo'r Porthladdoedd Rhydd i fod yn weithredol. Bydd hyn yn cynnwys sefydlu trefniadau llywodraethu addas, datblygu achosion busnes amlinellol a llawn, ac os byddan nhw'n llwyddiannus – dynodi safle treth a thollau.

Bydd y cynigion llwyddiannus yn cael hyd at £26 miliwn yr un o fuddsoddiad cychwynnol, yn ogystal â phecynt o fuddion a allai gynnwys rhyddhad ardrethi annomestig a rhyddhad treth, cynlluniau wedi'u symleiddio, dynodiad safle tollau, a chymorth ehangach gan y llywodraeth ar gyfer masnachu, buddsoddi ac arloesi.

Mae'r cynnig Celtaidd yn bwriadu canolbwyntio ar dechnolegau carbon isel fel ffermydd arnofiol gwynt ar y môr (FLOW), hydrogen, dal, defnyddio a storio carbon (CCUS) a biodanwyddau i gefnogi'r broses o leihau allyriadau carbon yn gyflym.

Mae cynnig Ynys Môn yn bwriadu adeiladu ar y Rhaglen Ynys Ynni – gan ganolbwyntio ar brofi technoleg ynni'r Môr ar wely'r môr (llanw/Gwynt) ac ynni carbon isel.

Bydd y broses o ddatblygu'r Achosion Busnes Amlinellol yn rhoi rhagor o wybodaeth am sut bydd y cynigion hyn yn cael eu cyflawni.

Ni fydd safleoedd treth Porthladd Rhydd yn cael eu cymeradwyo nes bydd ei Achos Busnes Amlinellol wedi cael ei gymeradwyo, ac mae'r Llywodraeth yn cadw'r hawl i beidio â bwrw ymlaen i ddynodi safle treth posibl ar gyfer Porthladd Rhydd y mae'n credu nad yw'n bodloni'r meini prawf a nodwyd yn y Prosbectws Cynnig, nad yw'n cynrychioli gwerth da am arian, na defnydd gorau, effeithiol neu bosibl o bwerau'r safle treth.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Papur tystiolaeth ar gyfer Craffu Cyffredino y Gweinidog dros Faterion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd ym Mhwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

5/6/2023

Gwybodaeth a ddarparwyd i gynorthwyo'r Pwyllgor cyn i'r Gweinidog fod yn bresennol ar gyfer Gwaith Craffu Cyffredinol ar 21 Mehefin.

Cynnwys

Bil Amaethyddiaeth (Cymru)	3
Dynodi Parc Cenedlaethol newydd yng Ngogledd-ddwyrain Cymru.....	4
Polisi Bwyd	5
Contractau Glastir.....	7
Gwneud y mwyaf o wariant yr UE ar y Cynllun Datblygu Gwledig - Adroddiad Archwilio Cymru.....	8
Y Cynllun Ffermio Cynaliadwy.....	9
Rhaglen i Ddileu TB mewn Gwartheg	11

Bil Amaethyddiaeth (Cymru)

Pasiodd y Bil Gam 3 ym mhroses graffu'r Senedd ar 16 Mai. Cytunwyd ar y 37 o welliannau gan y Llywodraeth, 5 gwelliant a gyflwynwyd gan Blaid Cymru (4), a'r Democratiaid Rhyddfrydol (1). Ni chytunwyd ar 32 o'r 33 gwelliant a gyflwynwyd gan y Ceidwadwyr.

Derbyniodd y Senedd welliant 55. Fodd bynnag, mae'r darpariaethau hyn yn achosi problemau sylfaenol o ran gweithredu dyletswyddau a darpariaethau'r Bil yn effeithiol, drwy gyfyngu ar y pwerau i ddarparu cymorth.

Cynigiodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd Gynnig heb rybudd ar ddydd Mawrth 24 Mai yn y Cyfarfod Llawn, yn gofyn i'r Senedd gytuno i Gyfnod Adrodd. Cytunodd aelodau'r Senedd i'r cynnig mewn pleidlais drwy fwyafrif.

Cynhelir y Cyfnod Adrodd ar 20 Mehefin yn y Cyfarfod Llawn. Rhagwelir wedyn y cynhelir pleidlais Cam 4 ar 27 Mehefin yn y Cyfarfod Llawn.

Disgwylir y bydd cais arall am ganiatâd y Goron yn cael ei gyhoeddi ddechrau mis Mehefin i sicrhau bod y Bil fel y'i diwygiwyd yng Ngham 3 yn cael Cydsyniad y Goron cyn Cam 4 y bleidlais yn unol â'r Rheolau Sefydlog.

Dynodi Parc Cenedlaethol newydd yng Ngogledd-ddwyrain Cymru

Yn dilyn adolygu a diweddarau ei brosesau a'i weithdrefnau dynodi, yn ei rôl fel awdurdod dynodi Cymru, sefydlodd Cyfoeth Naturiol Cymru Raglen Tirweddau Dynodedig yn ystod blwyddyn ariannol 2022/3. Dyma dîm Rhaglen newydd sy'n cynnwys wyth person, sy'n cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru.

Mae strwythurau adrodd a llywodraethu wedi'u sefydlu, gan gynnwys Bwrdd Rhaglen sy'n cyfarfod yn ddeufisol. Mae adroddiadau misol i Lywodraeth Cymru a chyfarfodydd diweddarau deufisol gyda'r Gweinidog yn cael eu cynnal.

Mae gwaith wedi dechrau i wneud y gwaith o reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy yn rhan annatod o'r broses ddynodi, gan ganolbwyntio'n benodol ar adfer natur a newid yn yr hinsawdd.

Cwblhawyd gwaith mapio'r Ardal Chwilio yn ddiweddar ac mae adroddiad ar y gwaith wrthi'n cael ei ddrafftio ar hyn o bryd. Mae'r Ardal Chwilio yn diffinio uchafswm arwynebedd posibl y Parc Cenedlaethol newydd, er mwyn arwain y gwaith o gasglu ac asesu rhagor o dystiolaeth. Ond nid yw'n cynrychioli ffiniau gwirioneddol/terfynau terfynol y Parc Cenedlaethol newydd.

Ar ôl cwblhau'r gwaith ar yr Ardal Chwilio, bwriedir rhoi contract ar waith i nodi 'Rhinweddau Tirwedd Arbennig' yn yr ardal hon ym mis Gorffennaf. Mae gwaith caffael cychwynnol yn mynd rhagddo ar gyfer yr elfennau dilynol o gasglu tystiolaeth a fydd i ddod. Mae swyddogion Cyfoeth Naturiol Cymru wedi cynnal cyfarfodydd ymgysylltu cynnar â'r holl Awdurdodau Lleol yn yr Ardal Chwilio, yn ogystal ag Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri. Bydd diweddariadau dilynol gyda rhanddeiliaid allweddol yn dilyn ym mis Mehefin a mis Gorffennaf, a fydd yn rhannu'r Ardal Chwilio.

Mae arweinydd cyfathrebu wedi cael ei benodi i dîm Dynodi Cyfoeth Naturiol Cymru ac mae gwaith cyfathrebu rhagweithiol yn mynd o nerth i nerth. Paratowyd tudalen wybodaeth ar y we ynghyd â Chwestiynau Cyffredin a chanllawiau gweithdrefnol. Cafodd y dudalen we hon ei chyhoeddi ar 1 Mehefin a bydd yn cael ei diweddarau o bryd i'w gilydd â gwybodaeth allweddol drwy gydol y broses ddynodi. Yn nes ymlaen yn 2023, bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cynnal cyfres o ddigwyddiadau ymgysylltu ar gynnig y Parc Cenedlaethol i gasglu gwybodaeth gan gymunedau lleol a rhanddeiliaid allweddol eraill. Bydd cyfle hefyd i rannu adborth yn ystod cyfnod ymgynghori cyhoeddus yn 2024.

Ochr yn ochr â'r gwaith dynodi ar gyfer y Parc Cenedlaethol newydd, mae prosiect Harddwch Naturiol Cymru hefyd yn cael ei gynnal i sefydlu sylfaen dystiolaeth ar gyfer ystyried dynodiadau ychwanegol posibl a dibenion cysylltiedig. Mae cyfarfodydd cychwynnol â rhanddeiliaid wedi cael eu cynnal.

Polisi Bwyd

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ddatblygu cyfres o bolisiau sy'n ymwneud â bwyd. Rhoddodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd grynodedb o'r prif rai yn ei llythyr dyddiedig 28 Chwefror at y pwyllgor, gan egluro sut maent yn rhyngweithio ac yn ymwneud â nodau Bil Bwyd (Cymru). Gyda'i gilydd, egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) sy'n llunio'r polisiau. Mae polisiau'n hyrwyddo nodau'r Ddeddf i fod o fudd i unigolion a chymunedau. Maent yn cael eu dyfeisio a'u gweithredu ar y cyd, mewn partneriaeth â rhanddeiliaid amrywiol, ac yn cyflawni amcanion tymor byr a thymor hir.

Yn ystod yr ymgynghoriad a'r gwaith dilynol o graffu ar y Bil, nododd Llywodraeth Cymru fod rhanddeiliaid yn gyffredinol yn credu nad oedd polisiau'n cael eu cydgysylltu'n ddigonol. Rydym yn hyderus nad yw hyn yn wir oherwydd bod cydweithio a gweithio ar draws portffolios yn rhai o nodweddion y gwaith o lunio polisiau yn Llywodraeth Cymru. Mae polisiau'n cyfeirio at ei gilydd lle bo hynny'n berthnasol ac ychydig iawn o dystiolaeth a ddaeth i'r amlwg yn ystod y broses graffu i awgrymu gwrthdaro penodol rhwng polisiau.

Er hynny, fel llywodraeth sy'n rhoi llawer o werth ar weithio mewn partneriaeth a chydweithio â rhanddeiliaid amrywiol, mae'n bwysig iawn bod pawb yn deall y polisiau sydd ar waith ac sy'n cael eu datblygu. Rydym yn derbyn bod gofyn mynd i'r afael â chanfyddiad, bod angen cyfleu'n well beth yw polisiau Llywodraeth Cymru ar gyfer bwyd, a sut maent yn cydgysylltu ar draws gwahanol feysydd polisi a sut maent yn ymwneud â nodau llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. O ganlyniad, rydym wedi ymrwymo i gyhoeddi dogfen draws-bortffolio ar gyfer rhanddeiliaid sy'n crynhoi ein polisiau eang ac i'w diweddarau o bryd i'w gilydd.

Mae'r Gweinidog dros Faterion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd hefyd wedi ymrwymo i gadeirio fforwm trawslywodraethol i sicrhau bod yr ymdrechion sy'n cael eu gwneud yn Llywodraeth Cymru yn cael eu goruchwylio'n briodol er mwyn gallu cydgysylltu a chyfleu polisiau'n well.

Rydym yn cymryd y camau hyn oherwydd ein bod yn cymryd y pryderon a godwyd yn ystod y broses o graffu ar y Bil o ddifrif, sef nad yw polisiau bwyd Llywodraeth Cymru yn cael eu cydgysylltu'n ddigonol. Mae'r ymrwymadau hyn hefyd yn mynd i'r afael â sylwedd argymhellion y pwyllgor i'r llywodraeth pe bai'r Bil yn methu. Y broblem ar hyn o bryd yw pryder ynghylch chwyddiant parhaus mewn prisiau bwyd, sydd oddeutu 19% ar hyn o bryd, ac sy'n cael yr effaith waethaf ar y bobl dlotaf a'r mwyaf agored i niwed. Rydym hefyd yn ymwybodol o broblemau gyda'r gadwyn gyflenwi yn ystod y gaeaf sy'n ymwneud â chyflenwi wyau a llysiau salad ffres.

Mae cyflenwad bwyd Cymru, a'r busnesau sy'n gweithredu yma, wedi'u hintegreiddio'n llwyr i system fwyd gyffredin yn y DU. Mae angen datblygu polisi effeithiol a gweithredu gyda'r realiti hwnnw. Felly, lle mae'n gwneud synnwyr gwneud hynny, mae Llywodraeth Cymru yn croesawu gweithio gyda llywodraeth y DU a chyrrff cenedlaethol.

Roeddem yn falch bod y Prif Weinidog wedi cynnal uwchgynhadledd "O'r Pridd i'r Plât" Stryd Downing ym mis Mai, lle'r oedd uwch swyddog yn cynrychioli Llywodraeth Cymru. Roeddem yn croesawu'r ymrwymiadau i adolygu'r sectorau wyau a garddwriaeth a bydd Llywodraeth Cymru yn cyfrannu at y gwaith hwn. Gwnaed llawer o sylw am brisiau bwyd a maint yr elw ac mae'r Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd wedi cyhoeddi adolygiad i ystyried a yw unrhyw fethiant yn y gystadleuaeth yn cyfrannu at brisiau bwyd uwch. Mae'r Awdurdod wedi cysylltu â Llywodraeth Cymru i gymryd rhan yn y gwaith hwnnw ac rydym yn aros am ganlyniad yr adolygiad maes o law.

Contractau Glastir

Mae estyniadau i gontractau Glastir Uwch, Tiroedd Comin ac Organig wedi cael eu cynnig ar gyfer 2023. Dechreuodd y contractau hyn ar 1 Ionawr. Derbyniwyd cyfanswm o 2,295 o gontractau, gwerth dros £30m.

Mae ymestyn contractau Glastir am 12 mis arall yn cyfrannu at ein nodau o warchod a gwella bywyd gwyllt a bioamrywiaeth, gwella ein hadnoddau dŵr a phridd, adfer cynefinoedd mawndiroedd ac ymateb i'r argyfwng hinsawdd drwy weithredu drwy ddatgarboneiddio amaethyddiaeth yng Nghymru. Mae ymestyn y contractau hefyd yn gyfle i ni gysoni'r gefnogaeth newydd â'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig yn y dyfodol.

Nid oes penderfyniad wedi'i wneud ynghylch cymorth amaeth-amgylcheddol o fis Rhagfyr 2023 ymlaen, pan ddaw'r contract Glastir presennol i ben, at gyflwyno'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Mae contractau Glastir Uwch, Organig a Thiroedd Comin yn cael eu hystyried yn annibynnol gan eu bod yn cyd-fynd â'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn wahanol.

Gwneud y mwyaf o wariant yr UE ar y Cynllun Datblygu Gwledig – Adroddiad Archwilio Cymru

Cyhoeddwyd adroddiad Archwilio Cymru o'r enw *Gwneud y Mwyaf o Arian yr UE - y Rhaglen Cronfeydd Strwythurol a'r Rhaglen Datblygu Gwledig* ar 2 Mehefin.

Mae canfyddiadau'r archwiliad wedi nodi nifer o risgiau - rhai ohonynt y tu hwnt i reolaeth Llywodraeth Cymru - er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyllid yr UE o dan y Rhaglen Datblygu Gwledig erbyn 31 Rhagfyr 2023. Cyflwynir y risg, ynghyd â'r mesurau lliniaru, yn yr adroddiad.

Mae heriau sylweddol wedi bod i rai prosiectau oherwydd effaith Brexit, Covid, a phwysau chwyddiant yn fwy diweddar. Mae costau cynyddol deunyddiau adeiladu a phroblemau gyda'r gadwyn gyflenwi yn effeithio ar y costau a'r ddarpariaeth ar adeg pan nad oes llawer o hyblygrwydd ar ôl yn y rhaglen.

Mae swyddogion yn gweithio'n agos gyda buddiolwyr lle mae risgiau nad yw prosiectau'n cyflawni yn unol â'r amserlenni gofynnol neu lefel ofynnol yr allbwn. Byddant hefyd yn ystyried ceisiadau am estyniad i gyflwyno hawliadau yn hwyrach na'r dyddiadau cau a gyhoeddwyd, fesul achos, ar yr amod bod modd dilysu a thalu hawliad terfynol prosiectau cyn 31 Rhagfyr 2023.

Gall cyflwyno hawliadau'n hwyr arwain at oedi wrth gwblhau'r holl archwiliadau gweinyddol a'r trefniadau rheoli ar gyfer manteisio i'r eithaf ar gyllid yr UE. Er mwyn sicrhau bod yr holl archwiliadau gweinyddol yn cael eu cwblhau yn unol â'r rheoliadau, mae swyddogion yn anelu at gwblhau'r holl drefniadau rheoli erbyn mis Hydref ac wedi gorfod cyflwyno terfynau amser pendant ar gyfer darparu gwybodaeth o dan y broses arolygu 'in-situ' hon. Gall methu â darparu'r holl wybodaeth angenrheidiol neu ddogfennau ategol arwain at gosbau.

Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio ar brosesu'r nifer fawr o hawliadau'r Cynllun Datblygu Gwledig a ddaeth i law ac a ddisgwylir o hyd cyn 31 Rhagfyr. Mae hyn hefyd yn cynnwys hawliadau Glastir 2023 (ar ôl cyflwyno Ffurflen y Cais Sengl eleni) a oedd fel arfer yn talu yn y flwyddyn ganlynol.

Y Cynllun Ffermio Cynaliadwy

Y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yw'r cynllun mawr newydd cyntaf sy'n seiliedig ar Fil Amaethyddiaeth (Cymru). Mae'n adlewyrchu amcanion Rheoli Tir yn Cynaliadwy yn y Bil i helpu ffermwyr i leihau eu hól troed carbon a chyflawni dros fyd natur gan barhau i gynhyrchu bwyd yn gynaliadwy ar yr un pryd, drwy fusnesau amaethyddol cydnerth. Mae hefyd yn cydnabod y rôl allweddol y mae ffermwyr yn ei chwarae yn gwarchod ein hiaith, ein treftadaeth a'n diwylliant.

Y llynedd, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y set fwyaf manwl o gynigion hyd yma. Defnyddiwyd y cynigion hynny fel sail i ail gam y gwaith o gyd-ddylunio drwy gydol rhan olaf y flwyddyn. Mae'r canlyniadau cyd-ddylunio'n dal i gael eu dadansoddi, a bydd adroddiad yn cael ei gyhoeddi cyn gynted ag y bydd y gwaith dadansoddi wedi'i gwblhau.

Mae plannu coed yn dal yn bwnc llosg. Cawsom lawer o adborth ar blannu coed drwy gyd-ddylunio, ac rydym yn dal i archwilio sut mae modd integreiddio'r opsiynau hyn mewn ffordd sy'n gweithio i bob math o ffermydd.

Mae ein Gweithgorau ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn parhau. Mae'r grwpiau hyn yn helpu i ddatrys rhai o'n heriau mwyaf a mwyaf cymhleth;

- Mae'r grŵp Tenantiaeth wedi bod yn edrych ar yr heriau unigryw y mae ein sector tenantiaid pwysig yn eu hwynebu o ran cyflawni holl gamau'r cynllun, a goblygiadau contractau pum mlynedd arfaethedig y cynllun lle nad oes gan y tenant ddaliadaeth ddigonol.
- Mae'r grŵp newydd-ddyfodiaid wedi gorgyffwrdd rhywfaint â chanfyddiadau'r grŵp tenantiaeth, ond mae hefyd wedi bod yn edrych ar atebion i rai o'r prif rwystrau sy'n atal newydd-ddyfodiaid, sy'n ymwneud yn bennaf â diffyg mynediad at dir, cyllid a sgiliau. Mae'n debygol y bydd rhai o'r atebion hyn y tu allan i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy craidd.
- Mae'n bosibl mai'r grŵp tir comin sy'n wynebu'r her fwyaf. Mae'r grŵp yn ystyried a ellir defnyddio'r model Cynllun Ffermio Cynaliadwy ar dir comin, a sut gellir gwneud hynny, ac os nad oes, pa opsiynau eraill y mae angen eu hystyried. Ar sail eu 'hawliau' ni all y porwyr tir comin gyflawni'r rhan fwyaf o gamau arfaethedig y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Fodd bynnag, mae cytundeb cyffredinol ar bwysigrwydd tir comin ar gyfer amrywiaeth eang o fanteision economaidd, ecolegol a diwylliannol, felly mae trafodaethau'n parhau.

Byddwn yn defnyddio'r adroddiadau a'r allbynnau wedi'u cyd-ddylunio o'n gweithgorau, ynghyd â'r gwaith parhaus o ddatblygu polisiau, i helpu i lunio fersiwn nesaf cynigion y Cynllun Ffermio Cynaliadwy a fydd yn destun ymgynghoriad terfynol ar y cynllun tua diwedd y flwyddyn hon. Ni fydd unrhyw

benderfyniadau terfynol ynghylch dyluniad y cynllun yn cael eu gwneud nes bydd yr ymgynghoriad nesaf hwn wedi dod i ben.

Rydym yn annog unrhyw ffermwyr sy'n cael cyfle i ddechrau ymgymryd â champau gweithredu Rheoli Tir yn Gynaliadwy i wneud hynny. Bydd gweithgareddau fel adfer mawndiroedd a phlannu coetiroedd newydd - os gwneir hynny cyn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy - yn cael eu hanrhydeddu yn y cynllun fel rhan o daliadau cynnal a chadw. Mae cyllid ar gael nawr i ymgymryd â rhai o'r camau gweithredu hyn, ee mae grantiau Creu Coetir yn parhau i gefnogi plannu ar raddfa fach a mawr gyda chymorth cyllid ar gyfer gweithwyr proffesiynol medrus i helpu i ddatblygu cynlluniau.

Rhaglen i Ddileu TB mewn Gwartheg

Lansiwyd ein Cynllun Cyflawni newydd ar gyfer TB ym mis Mawrth 2023. Mae'n amlinellu ein dull gweithredu ar gyfer dileu TB mewn gwartheg dros y pum mlynedd nesaf. Mae'r Cynllun Cyflawni yn cynnwys set gynhwysfawr o fesurau sy'n cwmpasu ein hymrwymiad i greu partneriaethau gweithio cryf gyda rhanddeiliaid er mwyn cyflawni'r nodau hyn.

Mae'r camau blaenoriaeth a amlinellir yn y Cynllun Cyflawni yn cynnwys:

- Trefniadau llywodraethu - sefydlu Bwrdd Rhaglen a Grŵp Cyngori Technegol newydd ar gyfer y Rhaglen i Ddileu TB, drwy'r broses Penodiadau Cyhoeddus. Sefydlu cylch gorchwyl ar gyfer pob grŵp.
- Brechu Gwartheg - Parhau i ymgysylltu â gweinyddiaethau eraill a'r diwydiant ynghylch strategaeth defnyddio'r brechlyn.
- Sefydlu prosiect peilot yn rhanbarth Sir Benfro i fynd i'r afael â lefelau disyflyd y clefyd, yn dilyn ymarfer caffael.
- Cytuno ar fesurau rheoli gwartheg ychwanegol a'u rhoi ar waith ar Ynys Môn, neu'n ehangach ar draws yr Ardal TB Isel a dechrau ar y gwaith o frechu moch daear ar Ynys Gybi fel rhan o becyn o fesurau dwys i fynd i'r afael â'r cynnydd sydyn ym mynychder TB yn y rhanbarth.
- Cam cynnydd I y newidiadau deddfwriaethol a nodir yn y Cynllun Cyflawni, gan gynnwys cyflwyno Profion Cyn Symud yn yr Ardal TB Isel ac ehangu Profion ar ôl Symud i'r Ardaloedd TB Canolradd.

Llywodraethu

Cyhoeddodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig, Gogledd Cymru a'r Trefnydd fod Grŵp Cyngori Technegol wedi'i sefydlu i helpu i gefnogi'r Rhaglen TB a bod yr Athro Glyn Hewinson, Cadeirydd Sêr Cymru o'r Ganolfan Ragoriaeth TB, wedi'i benodi i arwain y gwaith hwn. Bydd aelodau'r grŵp hwn yn cael eu Penodi'n Gyhoeddus, felly hefyd y cadeirydd ac aelodau Bwrdd y Rhaglen Dileu TB.

Rôl y Grŵp Cyngori Technegol fydd ystyried ac adolygu polisiau TB, gan ystyried tystiolaeth bresennol a thystiolaeth sy'n dod i'r amlwg, ac mae nifer o flaenoriaethau allweddol wedi'u nodi. Mae'r rhain yn cynnwys ystyried protocolau presennol profi TB ac adolygu'r broses o ladd gwartheg beichiog sy'n dioddef o TB ar ffermydd.

Un o brif flaenoriaethau Bwrdd y Rhaglen Dileu TB fydd ystyried cynnwys rhanddeiliaid yn y Rhaglen, gan ganolbwyntio'n benodol ar wella cydweithrediad, cydweithio a pherchnogaeth drwy fwy o ymgysylltu, yn unol ag [argymhellion](#) y Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar Ymgysylltu â Ffermwyr.

Ymchwil Brechu Gwartheg

Mae treialon maes brechu gwartheg yn cael eu cynnal ar hyn o bryd ac os byddant yn llwyddiannus, bydd ffermwyr a milfeddygon yn symud gam yn nes at allu brechu eu hanifeiliaid rhag y clefyd.

Bydd y treialon yn caniatáu i ni gynhyrchu digon o dystiolaeth i gefnogi cais Awdurdod y Farchnad i'r Gyfarwyddiaeth Meddyginiaethau Milfeddygol i ddefnyddio'r ddau gynnyrch yn y DU.

Ynys Môn

Mae tîm epidemiolegol Cymru yn yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion wedi canfod sefyllfa sy'n gwaethygu ar Ynys Môn gyda chynnydd diweddar yn nifer yr achosion o TB. Mae data gwylidwriaeth yn dangos bod naw achos agored ar Ynys Môn ar 31 Rhagfyr 2022. Mae hyn yn cymharu ag wyth ar 31 Rhagfyr 2021, dau ar 31 Rhagfyr 2020 a thri ar 31 Rhagfyr 2017.

Mae opsiynau ar y gweill i fynd i'r afael â TB mewn gwartheg ar Ynys Môn ac i amddiffyn moch daear rhag cael eu heintio â TB. Ar hyn o bryd, mae hyn yn cynnwys asesu dichonoldeb prosiect brechu moch daear pedair blynedd ar Ynys Gybi, a byddem yn anelu at ddechrau'r prosiect hwn eleni.

Newidiadau Deddfwriaethol

Mae'r Cynllun Cyflawni newydd yn rhoi cyfle inni bwysu a mesur y cynnydd a wnaed o ran ein hymrwymiad i ddileu TB buchol o Gymru. Mae'r prif newidiadau i Orchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010 a fydd yn cryfhau ein deddfwriaeth ymhellach i ddarparu'r arfau i gyflawni'r nod o ddileu erbyn 2041 yn cynnwys:

- [Gwahardd bwydo llaeth heb ei drin i dda byw ar safleoedd OTFW.](#)
- Cyflwyno gofyniad cyfreithiol i ffermwyr beidio â symud gwartheg rhwng diwrnod 1 y prawf (diwrnod brechu, a elwir yn TT1) a diwrnod 2 y prawf (diwrnod darllen y prawf, a elwir yn TT2) a rhwng profion gwaed a'r adeg y ceir y canlyniadau.
- Nodi ar ibTB ers sawl blwyddyn mae'r fuches wedi bod yn rhydd o TB.

- Adfer Profion Cyn Symud wrth symud gwartheg yn yr Ardal TB Isel, gan barhau i gynnal Profion Ar ôl Symud.
- Cyflwyno Profion ar ôl Symud wrth symud gwartheg o Ardaloedd TB Uchel, o Ardal Risg Uchel Lloegr ac o Ogledd Iwerddon i ddaliadau mewn Ardaloedd TB Canolradd.

Cefnogi Ffermwyr

Mae Llywodraeth Cymru yn gwerthfawrogi'r effeithiau posibl y gall TB buchol eu cael ar deuluoedd sy'n ffermio ac eraill, a'r straen a'r gofid y gall achos o TB eu hachosi. Mewn ymateb i hyn, mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu cynlluniau i gefnogi ffermwyr fel rhan o'r Rhaglen, gan gynnwys cymorth milfeddygol Cymorth TB ac ymweliadau Ei Gadw Allan.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi darparu cyllid i sefydliadau gan gynnwys Sefydliad DPJ a'r Farming Community Network i ddarparu cymorth a chynghor i ffermwyr sy'n cael trafferth gyda'u hiechyd meddwl. Mae hyn yn cynnwys Canolfan Wybodaeth FarmWell Wales sy'n cael ei rhedeg gan Farming Community Network. Mae'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion yng Nghymru hefyd wedi bod yn ymgysylltu'n uniongyrchol â Sefydliad DPJ a Tir Dewi.

Fel rhan o'r Cynllun Cyflawni diwygiedig ar gyfer TB, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth, rydym wedi ymrwmo i weithio i wella'r berthynas rhwng ffermwyr a'r Llywodraeth drwy gyfathrebu'n glir, yn effeithiol ac yn empathig wrth drafod TB. Mae lleihau ffynhonnell y straen yn rhan flaenllaw o'n blaenoriaethau.

Taliadau TB

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i ddilyn llwybr partneriaeth a chyd-ddylunio wrth ddatblygu polisi TB. Yn ogystal ag ymgysylltu â'r diwydiant ffermio ynghylch unrhyw newidiadau polisi posibl o ran taliadau TB, mae hefyd yn bwysig bod Bwrdd y Rhaglen Dileu TB, unwaith y bydd wedi'i sefydlu, yn cymryd rhan lawn yn y trafodaethau hyn ac yn cyfrannu at lunio opsiynau.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon